

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinosti je moč!“

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdajah ob torkih, četrkih in sobotah. Zjutranje izdaje izhajajo ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdaje stane: za eno leto f. 1.—, za dva leta f. 1.50, za tri leta f. 3.—, za štiri leta f. 4.50, za pet let f. 6.—, za šest let f. 9.—, za sedem let f. 12.—, za osem let f. 15.—, za devet let f. 18.—. Narokovanje plačevati naprej na naročbo brez priložne naročilnice se upravnica ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

Oglaš se računa po tarifu v petiti; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo ulice Molino picolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame cije so proste poštnine.

Kdo je kriv?

(Izv. dopis.)

V sobotnem večernem izdaju „Edinosti“ je bila natisnjena vest pod naslovom: „Bodimo dosledni!“ Ta notica je bila pisana kakor nekaj odmev dvogovoru dveh Vipavcev v „Brivcu“. Govori namreč o nedostatku, katerega gotovo obžalujemo vsi istotako iskreno, kakor smo uverjeni na svojo žalost, da ga ne iztrebimo tako hitro. Nas ne briga, kdo je pisal oni dvogovor v „Brivcu“, da si bi si mogli misliti, da ni prišel iz Vipave. Zavrtni pa moramo vsakoga, ki tako piše o naših družtvih, ki našim društvom kar pavšalno očita pokvarjenost. Naša društva so zasnovana v prevsep naroda. Da se v naša društva tu pa tam vsprejemajo tudi take osebe, ki niso večde našemu jeziku, to je res, a to še ni nikaka pregreha. Narobe! Treba namreč pomisliti, kdo so ti ljudje, čegava kri se jim pretaka po žilah! Na ta način rešujemo naše zgubljene ovčice. Uprav zato je jako težavna naloga, ki jo morajo vršiti naša društva, ker se ne smejo omežati le na vzbujanje narodne zavesti, ampak morajo poprej še-le učiti slovenskemu jeziku naše zgubljene ljudi, ne poznavajoče svojega lastnega materinega jezika. In naj je tako po nemarnosti starišev, ali pa vsled pogubnih tujih uplivov, katerim so bili izpostavljeni od svojega rojstva sem. V toliko je treba le hvaliti naša društva, da vrše to težko nalogo, pa tudi dotične osebe, ki se zopet bližajo — svojim!

Nočemo tajiti, da se tudi greši tu pa tam, da naši ljudje često govore v tujščini tudi brez potrebe. To smo grajali vsikdar in grajamo tudi sedaj najodločneje. Ali ti prestopki še ne opravičujejo pavšalnega očitja — pokvarjenosti! To pa tem manje, ker ni le v Trstu tako, ampak malone po vseh mestih slovenske domovine; žal le, da je ljudij, ki iz gole navade ali razvade zapostavljajo svoj materini jezik. Kaj čemo, taki smo! Žal, da smo taki! Take nas je napravila naša zgodovina. Mi govorimo sicer, da nimamo prošlosti. Imamo, imamo jo, a — tužno. Ta zgodovina nam je vcepila nekaj suženjski duh, ki ne

more primerno ceniti svojega, a procenjuje dosledno, kar je tujega. Vsa vzgoja — ne menim samo hiše domače in šole — ampak vsa naša javna vzgoja rod za rodom je bila taka, da se nikdar nismo učili spoštovanju samega sebe. Ta greh podedujejo v nas rod za rod. Tej slabosti se ne morejo popolnoma izogniti niti najnavdušeneji rodoljubi. A ta greh ni le lokalni tu ali tam, ta greh je pri nas splošen, ker je doma tako na Štorskem in Kranjskem, kakor pri nas v Trstu. To je pravcati — narodni greh. To je slabost, to je napaka. To napako treba grajati, ker to je zlo, ki nas tare na vseh straneh. Toda grajati treba na primeren način. G. dopisnika „Edinosti“ le obžalujemo, da se ni rodil 50 let prej in da že ni takrat učil Vipavce, Brkine in Kraševce, kako se morajo brigati za to, da bodo njihovi otroci poznali svoj materini jezik. Ako bi bil storil tako, bila bi opravičena njegova sedanja trpka graja. Sosebno bi se bil moral potruditi takrat, da bi imeli v našem mestu slovenskih — šol! Potem naj bi se bil spodikal nad onimi udi naših društev, ki ne znajo slovenski. Kako je bilo svojedobno v Ljubljani? Sedaj še le je nekoliko popravila — šola! In ne le to. Pomisliti treba tudi, da je v mnogih mestnih hišah tudi dom — mešane narodnosti. V takih hišah deluje upliv tujinstva s podvojeno silo.

Pred nekoliko leti so menili nekaterniki, da z silno agitacijo kar preobrnejo Trst v tem pogledu. Ali so uspeli? Ne, niso uspeli, ker proces narodnega preporenja se ne vrši od danes do jutri, ampak hodi svojo naravno pot vzlic nasprotstvom z jedne strani, in vzlic vsej dobrohotni agitaciji od druge strani. Narava ne pozna skokov, razvoj narodov pa tudi ne. Kar so pokvarila stoletja, ne more popraviti jedno desetletje. Seveda je žalostno to dejstvo. Ali dejstvo je, ki se ne da kar odpraviti tudi ob najbolji volji. Tu treba vztrajnega dela in — potrpljenja.

Najbolja agitacija so naša društva, ki zbirajo nezavedneže. A s takimi treba postopati previdno. In jako slabo spričevalo bi dali sami sebi, ako bi se bali, da nas pokvarijo le-ti, ki iščejo v naših društvih narodne kulture.

„Peter, kar si povedal, je vse res. Spiritizem torej le ni humbug. Kaj ti duhovi niso povedali, da sem dolgo v noč mislila na-te in tudi sanjala o tebi?“

Začel sem se smejati ter jej povedal resnico. Torej se le norčuješ z menoj. Čakaj, čakaj, kazni mora biti.“

„Katero bi nastopil takoj sedaj, ako jo osladiš svojimi poljubi.“

Pred nama se je ustavil mož, katerega nisem spoznal, a ko se je začel smejati in sem zagledal črne, melanholične kodre, spoznal sem Vdeba.

„Kjer je Čuk, je tudi Vdeb“, me je ogovoril in ko sem ga predstavil Zorki, je nadaljeval: „Veš, nisem mogel spati tam pod črešnjo, pa sem koloval nekaj časa po šumi, da bi botaniziral in veš kaj sem vjel?“

Potegnil je iz žepa zavezano ruto, jo oprezno odvezal in pokazal kosa.

„Tega sem našel samega doma v gnezdu; vzal sem ga seboj in se peljal v Postojino.“

Zorko je zanimal kos.

„Gospica, ako se ga hočete usmiliti, vaš je“, ponudil jej je kosa galantno, a jaz sem ga zavezal v svojo ruto in dejal v žep.

Toliko smo hoteli pojasniti v obrambo naših društev pred očitja, ki merijo daleč preko cilja. Le previdno torej tudi tedaj, kadar grajamo. Nismo proti graji, ker graja je potrebna. Narodno glasilo, ki ne graja nikoli, ne vrši svoje dolžnosti. Toda gledati treba, da s podiranjem slabega ne porušimo tudi kaj dobrega. Ne bodimo tako nespametni, da bi z umazano vodo, v kateri se je kopal otrok, vred izlili tudi — otroka samega! In naše narodno življenje ob periferijah je res še otrok, občutljiv otrok, ki si prav lahko pobije in — razbije glavo!

DOPISI.

Iz Pomjana. [Izv. dopis.] (Infamna laž.) — Odkar vodi občino ona „senca“ obč. upravitelja, recte znani Ant. Bartolich, je italijanski stranki vzrastel že precejšnji greben. Seveda: zmaga o predstoječih občinskih volitvah jim je tudi že v nekaki „sferi“ upanja. Po svoji navadi so začeli tudi takrat trositi vsakovrstne laži, kajti njih vodja, sedanji občinski tajnik, dobro vé, da italijanska stranka poštenim in zakonitim potom ne more zmagati; torej: lažite, oberajte, sleparite! — to je deviza italijanske stranke, tako uče svoje podajade. Pričeli so najprvo oberati bivšega župana Beliča. Čudno, na eni strani oberajo moža, češ, da je pojedel obč. denarja, a na drugi strani mu nočejo dati računa, dasi mož zahteva to. Mi smo prepričani, da so njegovi računi čisti, kolikor je mogoče, a račune zadržuje deželni odbor edino s tem namenom, da vodi svoje podajade za — nos. — Za Beličem prišel je sedaj na vrsto bivši prov. obč. upravitelj, c. kr. okr. tajnik gospod Mlekuš. Prav te dni smo čuli namreč, da je baje gosp. Mlekuš dobil na stotine občinskih doklad, a sedaj da se ne zna, kam da je prišel ves ta denar. To je najnovejša, uprav infamna in perfidna laž, spečena najbrže v središču Pomjana med „pijancem“ in „lisjakom“. Ni naša dolžnost zagovarjati gosp. Mlekuša, ker ga pred poštenim svetom že zadosti zagovarja njegovo možko vedenje, povsem pa znana poštenost. Tudi prav nič

„Gospica in Čuk! Krščen še ni, kaj, ko bi ga koj tukaj.“

Iz plesne dvorane slišati je bilo godbo, ko je kos dobil ime: „Kraševce“.

Smejali smo se, a Zorka se je stresla zopet, da sem jo sprovel z jame. Njena sestra, ljubeznjiva mlada gospa, popolno podobna Zorki, in Vdeb, sledila sta. Zorka je prebledavala in zopet porudela, trepetala in ni mogla iti več. Bil sem v skrbeh. Komaj smo došli v njeno sobo pri „Levu“, stekel sem po zdravnika, prijaznega slovenskega moža. Pred Zorkino sobo čakal me je Vdeb. Solze so mu tekale po obrazu. Prijel me je za rame.

„Čuk, dragi Čuk, bodi mož, Zorka je mrtva“.

Planil sem k njeni postelji, prepozno; zvesto srce ni več utripalo, čelo je bilo mrzlo, tudi lica; poljubljal sem jo z nemo žalostjo in jej zatisnil mile oči.

„Srce jej je počilo“, je konstatiral zdravnik.

„Kras, žalosten Kras, na tvojih tleh sem zgubil najljubše, kar sem imel, in vendar sem mislil, da mi tega zaklada ne vzame nikdo.“

Kaj mi ostane? Spomin, spomin in pa črni kos. Kraševce.

(Zvršetek.)

PODLISTEK

Moje Binkošti na Krasu.

Potopisna novela. — Spisal Gromozenski.

„Ti si vedel, saj ni mogoče; niti nisem namenila priti na Kras, ker sem bila zadnji čas malo bolna, radi tega ti tudi nisem pisala.“

„Pa sem vendar izvedel. Ti se sicer vedno posmehuješ spiritizmu, a vendar so mi sinoči v spiritistični seji povedali duhovi, da si prišla in greš sem“, pripovedoval sem jej hudomušno, ker nikdar ni hotela kaj slišati o spiritizmu.

Smejala se je in me silila, naj povem, kar vse so povedali duhovi.

„Bila si v modro slikani sobici v svetem Danijelu, sobica ima dve okni. V sredi sobe je postelja, čije sprednji del se tiče stene. Pri postelji je stala lična omarica, na njej je gorela sveča v srebrnem svečniku. Na svečniku je ležala škatljica žveplenk družbe sv. Cirila in Metoda.“

Ni se več smejala.

„Dalje, dalje, kaj sem pa delala jaz?“

„Ti si čitala: „Ljubljanski zvon“ letnik 1881, Jurčičeve „Rokovnjače“ ter Aleševčeve „Ljubljanske slike“.“

ne dvomimo, da so njegovi računi popolnoma čisti. Da bi vsaj bili pol toliko čisti oni nekdanjega župana in sedanjega prisednika občinskega, Guznaza. A dolžnost je nekega drugega, da varuje čast c. kr. vladnih uradnikov pred tako infamnimi lažmi. Zato javno pozivljamo slavno vladu, da preišče vso zadevo, in se prepriča, je-li res gosp. Mlekuš porabil kaj obč. denarja v napačne, nezakonite namene! In, ako se dokaže, da so njegovi računi povsem čisti, zopet javno zahtevamo, da vrne oblast nje lastnemu uradniku od vzeto čast. Mi rečemo le toliko, da je izročil gosp. Mlekuš čiste račune, a na našo javno izjavo gledé v prejšnjih dobah porabljenega denarja iz lokalizovanih bratovščin še sedaj nismo dobili odgovora. Kaj je s preiskavo? Ali naj mi spomnimo slav. c. kr. okrajno glavarstvo v Kopru na dopis slav. c. kr. okraj. šolskega sveta v Kopru od dne 23. junija 1877 št. 245/Sc? Mi še vedno trdimo očitno, da dokler ne dobimo odgovora na naše vprašanje, se je denar porabil za neopravičene svrhe. Sicer pa bomo še govorili o tem.

Sploh se pa jako čudimo, da vodi še vedno občino Pomjan sedanji obč. upravitelj, Avg. Herbach. Ali naj svet zana, kake upravitelje imamo v Istri? Torej bode vendar le treba o priliki javnega shoda v Ljubljani govoriti o tem, in o vsem, kar se je nedavno govorilo na visokem c. kr. namestništvu o sedanjem vodstvu občine Pomjan. Ako je tako prav izvestnim krogom, dobro: nam tudi. Torej le na dan s vso zadevo! Zapomni si pa merodajni činitelji, da sedaj ne bomo več prosili, ampak zahtevali bomo! Dovolj je bilo prošenj!

Politiške vesti.

TRSTU, dne 10. septembra 1897.

O sedanjem položaju v Avstriji. Omenjali smo že znamenitega članka v „Linzer Volksblatt“, o katerem se sodi sploh, da ga je spisal odličnjak dr. Ebenhoch. Člankar pravi, da se zlomi upornost obstrukcije, Avstrija potrebuje krepke državne oblasti in večina je pripravljena podpirati jo; Avstriji treba delavnega parlamenta — večina je prisegla, da si izsili to delavnost; Avstriji treba konečno i krepkega utripa v življenju deželnih zborov, večina je pripravljena pospešiti ta utrip. Da pri vsem tem niti misli ni na kako „razkosanje države“, je umevno samo ob sebi in brez vsacega upliva na delovanje v novem zasedanju ostane gotovo hrumenje nekaterih vročehrvnih mladeničev od te in one strani. Desnica je razvila svoj prapor, pod katerim se hoče boriti za pravice narodov avstrijskih. Večina je stavila vso svojo moč na razpolago vladi in natej je, da pokaže, da jej je bilo resno, ko je izrekla, da hoče iskati posledje podpore pri večini. Na dve glavni točki pa mora biti obrnena pozornost večine in vlade, ti točki sti: nauk in pravosodje. V obeh se nahajajo sedaj neverjetne razmere, ki so se označile vladi na razpravah. Podrobnosti iz teh razprav avtonomistov je seveda treba z največjo previdnostjo jemati na znanje, ker se je sklenilo z ozirom na to, da se za sedaj obdrži tajnost in si ne da gledati v — karte“.

Iz izvajanja tega lista bilo bi posneti, da večina hoče ostati in da se vlada sme zanašati nanjo. Večina ima najboljšo nameno, da omogoči vpešno delovanje prihodnjega državno-zborskega zasedanja in da zatre trmo obstrukcije. Seveda so to častniarska zatrdila, ki pa se utegnejo razpršiti v meglo, kadar se otvorijo seje v državnem zboru. Kar sti vlada in večina sklenili, se vse lepo in platonično glasi, dokler sti vlada in večina namreč v svojem objemu — sami. Kako pa bode potem, ko si bodo stale sovražne čete nasproti? V odločilnem boji se le se pokaže prava moč in — odkritosrčnost vseh strank večine in pa odkritosrčnost in odločnost vlade.

Čeh, dr. Herold trdi sicer, da le po soglasnem postopanju večine je možno uničenje obstrukcije; tega pa ni povedal dr. Herold, kaj ostane zastopnikom južnih pokrajin slovanske Avstrije v plačilo za njihovo zvesto in trdno podpiranje večine. Česa imamo pričakovati mi Jugoslovani od bodočega zasedanja, od bodoče smeri v drž. zboru?

Zdaj čakajmo, da — vidimo!

Današnje vesti javljajo: Na včerajšnjem posvetovanju ministrov pod predsedstvom ceserjevim so se odobrili vsi zakonski načrti, ki se predložé delegacijam. Določilo se je nadalje, da se delegacije snidejo dne 12. oktobra.

Včeraj je vsprejel cesar v posebni avdijenciji ministra za vnanje stvari grofa Goluchovskega.

O obisku carjevim v Varšavi pišejo „Moskovske Vjedomosti“, da bode imel isti za rusko Poljsko gotovo dobrih posledic. Uvedenje avtonomne občinske uprave je samo še vprašanje časa. Ruski Poljaki zadobe s tem jedno reform, katero jim je dovolil že car Aleksander II. pod upravnistvom markija Wielopolskega leta 1862, a katero so si Poljaki zaigrali z ustankom leta 1863.

Na adresu Čehov in Nemcev v sedanjem kritičnem položaju je spregovoril „Slov. svet“ važno besedo. Rečeni list pravi — v zmišlu svojih poznanih načel —, da ne more odebavati sedanje akcije za pomirjenje po posamičnih deželah, kajti pravična sprava se da doseči jedino v skupnem parlamentu po zakonih jednako veljavnih za vse narode. Nemci različnih barv so se združili v ta namen, da bi pripravili Slovane ob narodno jednako-pravnost. Na ta prizadevanja Nemcev bi dali Slovani primeren odgovor s tem, da bi se združili, ker združeni bi vendar mogli izvojevati si svoja ustavna prava. In potem nadaljuje „Slov. svet“ na adresu Čehov:

„Na čeških zastopnikih pa je sedaj odgovornost za vse tostranske tlačene Slovane. Oni imajo v konferenciji in tudi brez nje v interesu monarhije in slovanskih narodov dolžnost izreči se samo za take narodnostne predloge, ki bi podelile vsem narodom jednaka narodna in jezikovna prava; oni bi bili dolžni sedaj izjaviti, da v Avstriji se doseže obča sprava z narodi jedino potem, če se vlada loti dela ne le na Češkem, temveč pri vseh narodih. Da, še več: češki zaupniki, ako se hočejo zatajiti, morajo tudi izpovedati, da je bila dosežanja njih taktika napačna, da hočejo odslej pa popraviti jo ter vsled tega popravka težati po tem, da osrednja vlada predloži ne po deželnih zbora, temveč v državnem zboru za vse narodnosti skupen načrt. Za razpravljanje takega načrta naj povabi vlada zaupnike vseh narodov na konferencijo; potem se bode videlo, ali zmaga hegemonija, krivičnost, sebičnost in kratkovidnost, ali pa modrost in pravičnost.“

Geslo Slovencev, Hrvatov in Malorusov pa mora biti takó ali takó sprava z vsemi narodi in obsojenje vsaga separatističnega stremljenja in pogajanja“.

Nemce pa apostrofira nastopno „Slov. svet“: „Nemški hegemonistom pa kličemo: brutalnost po darvinistiški teoriji in srednjeveškem pestnem pravu ne spada v državo, kjer je zabeleženo v kamen z debelimi črkami: Justitia regnorum fundamentum. V Avstriji se bližamo jubileju tistega vladarja, ki si je postavil geslo: „Viribus unitis“, ne da bi se jedni narodi združevali, da bi pestili druge, temveč da bi se združevali vsi narodi monarhije na podstavi pravičnega urejenja in nesebičnega tekmovanja v napredku. Tako govore gesla avstrijskih vladarjev, v takem zmišlu govori za pomirjenje jeden najimenitnejših sedanjih naših avstro-ogerskih generalov, tako zahtevajo interesi narodov in cesarstva, in tako se je treba ravnati našim državnikom, narodi pa imajo dolžnost zaupati le takim svojim zastopnikom, ki umejo skupne zadače monarhije in specijalno slovanskih narodov. Separatiste je treba obsojati kakor kratkovidneže, ki škodujejo svojemu in drugim slovanskim narodom“.

Kralj Humbert in trozveza. Kako malo zaupa ital. kralj zaščiti trozveze in kako obljajeno mora biti njegovo srce za tisto trdnost te zveze, kakoršno je povdarjal nemški cesar v svoji hamburški napitnici evropskemu miru, čuti se najbolj iz Humbertovega odgovora, v katerem je povdarjal „sodružnost in prijateljstvo vseh vlad“ za ohranjenje evropskega miru.

Med tem, ko je cesar Viljem kazal nekako na trozvezo, kakor na je dino zaščitnico miru, pa kralju Italije najedenkrat ne zadostuje ta „zaščitnica“ in je menil v svoji napitnici, da je pač najbolje, ako se združijo vse vlade evropske in si podajo prijateljsko roko v ohranjenje vesoljnega miru.

Koliko je s tem rečenega, pač ni težko uganiti, saj se stvari v Evropi spreminjajo čudovito.

Zgodovinski dogodki in stare tradicije — naj se nam ne zameri, ako beležimo to, kar je — pač niso take, da bi utrjale v italijanskem narodu simpatijo do trozveze; potem pa Italija tudi v gospodarskem pogledu ne more ostati osamljena brez prijateljstva držav, ki stoje izven trozveze in to sti v prvi vrsti Francija in Rusija.

Tu ne treba zguljati mnogo besed. Kako Italija potrebuje dobrohotnosti vseh držav, imamo dokaz v dejstvu, da je celo s pomočjo ženitev iskala zveze s Rusijo. Potemtakem je umevno samo ob sebi, da kralj Humbert ni mogel in ni hotel s kako šovistično zdravijco izzivati proti sebi držav, ki stoje izven trozveze. Z drugimi besedami: kralj Humbert se čuti in trozvezi h kratu še že ne tujeja, pač pa ne tako domačega, kakor bi želeli morda gori v Nemčiji. In tu deluje tudi nekoliko kri, plemenski čut.

Humbert je rodu romanskega in kakor Roman je vendar le blizu Francozom. Humbert ostaje sicer še nadalje v trozvezi, v kateri ga drži jednaka pest pruske politike, a prav odkritosrčno želi sodelovanja za evropski mir vseh evropskih vlad.

In Avstrija tudi ne more biti posebno oddaljena od jednaci želja, saj so i zanjo dobri odnošaji do Rusije uprav življensko vprašanje.

Konečno ostaje samo še ponosna Nemčija „unerschütterlich und fest“ v trozvezi, kajti ona se baje boji le Boga in nikogar drugega na svetu. Sicer pa bi menda tudi Nemčija prav rada zamenila trozvezo z neko drugo zvezo, ako bi le hoteli tako — v Petrogradu. V tem pogledu so bila jako poučna tista glasovita razkritja Bismarckova.

Na Kreti so menda še vedno razmere take, kakoršne so bile: napete do skrajnosti. Sleherni hip dajajo ustaš kako znamenje od sebe. Te dni so ubili nekega Turka in so ranili drugega Turka, ki je hotel odvesti truplo ubitega.

Mir med Turčijo in Grško je menda vendar blizu, a sklenjen še ni. Ta pogajanja so se vršila res kakor bi lovili slepe miši. Najhujše so se lovili radi vojne odškodnine, to je: kako velika bodi ista in kakova bodi garancija, da se ista poplača točno. Slednjič je morala Grška ugrizniti v kisló jabolko nadzorstva vse Evrope nad grškimi financami, kajti današnja poročila trde, da je to vprašanje vendar enkrat rešeno. Čas bi bil res, da se zaključijo ta pogajanja, ki so se vlekla kakor morska kača.

Različne vesti.

O našem cesarju. Njegovo Veličanstvo naš presvetli cesar je že 25 let častni polkovnik XVI. polka pruskih huzarjev. Povodom tega jubileja mu je doposlal nemški cesar čestitno pismo, včeraj pa je Njegovo Veličanstvo vsprejelo deputacijo reče nega polka.

Danes se je odpeljal cesar v Totis na Ogersko na velike vojaške vaje.

Čast komur čast! Litijčanke poslane so prve po gospici Ljudmili Roklek-ovi polno zaklopnico (škaf) sladkorčev za „bazar“, ki bode dne 19. t. m. pri sv. Ivanu v društvenem vrtu. Srčno se zahvaljuje ter priporoča slavnemu občinstvu

ODBOR

ženske podr. sv. Cirila in Metoda.

Objektivnost na našem magistratu. Kako izgleda objektivnost na našem magistratu, kadar jim je reševati stvari, ki se tičejo naše slovanske okolice, — posebno pa naših društev — o tem pričati nastopni dve kazni, katere je diktirala naša mestna oblast — kakor pol. oblast I. instancije — g. Josipu Štoka na Kontovelju in g. Franu Godniku v Barkovljah, kakor predsednikoma društev „Danica“ in „Adrija“.

Bilo je predlani na dan velike narodne slavnosti. Oblast je brisala jedno pesem s programa. Ker pa je ovadil nekdo, da je nekaj pevcev „Danice“, a ne na slavnostnem prostoru, ampak v neki drugi gostilni in še le po veselici baje zapelo isto pesem, obsodil je magistrat gosp. Štoka na 100 gl. globe. In ker je na isti Martelančevi slavnosti gosp. Fran Godnik — nota bene, še le potem, ko si je izprosil dovoljenje za to od navzočega kapoville, ozir. pol. komisarja — prečital pozdrav gosp. Ivana viteza Nabergoja, prisodili so mu globo 50 gl. Oba gospoda sta uložila utok na namestništvo. Le to pa je sedaj — uvaživši stvar, kakoršna je — gosp. Štoka popol-

nom a osvobodilo vsake globe, g. Godniku pa je znižalo globo od 50 na — 5 gld.

Vsakdo si lahko misli torej, kako je dotičniku, ki je narekaval ti globi, popolnoma nedostajalo vsake objektivnosti in je odmerjal kazni le z ozirom na dejstvo, da sta rečena gospoda predsednika — slovenskih društev

Toda gosp. Godnik je storil potrebne nadaljnje korake, ne proti znižani globi, ampak v obrambo pravic našega jezika. Vrnil je namreč magistratu zadnji, seveda laški dopis in je zahteval, naj se mu rešitev namestništva intimira v slovenskem jeziku. V svoji ulogi povdarja pritožitelj, da je šel v svojem utoku proti izpodbijanemu odloku magistrata prosil slavno namestništvo, da bi naložilo magistratu, naj dotični odlok izda v slovenskem jeziku. In ker ni dvomiti na tem, da je namestništvo ugodilo tej zakoniti zahtevi, je dolžnost magistratu kakor politični oblasti I. instance, da se v prenesenem delokrogu pokori ukazom namestništva, to je, da mora se slovenskimi strankami občeovati v slovenskem jeziku. Pritožitelj povdarja nadalje, da ne ume italijanskega jezika ter da zahtuje odlok se niti ni vročil njemu samemu osebno, ampak neki drugi osebi. Ne vsprejema torej na znanje tega odloka in ga smatra ničnim ter protestuje zoper tako nezakonitost, ki je obsežena v tem, da politična oblast slovenske vloge rešuje le v italijanskem jeziku.

Da vidimo, kaj poreče sedaj slavni mestni magistrat. Visoko ministerstvo pa razvidi lahko iz gornjih dveh slučajev, kako opravičena je želja okoličanov po osnutju posebnega okrajnega glavarstva. Kam pridemo, ako bodo politične oblasti toliko lahkomisljeno nalagale tako visoke kazni! Da niti ne govorimo o sitnostih in izgubah časa, ki jih provzroča strankam tako postopanje, moramo pa vprašati vso zaresnostjo: ali se takim načinom utrja spoštovanje do avtoritete oblasti? Menimo, da ne! A tega ne treba praviti razsodnemu človeku, kaj da pomenja to, kadar ni vere v objektivnost oblasti!

Iz Barkovlj nam pišejo: Dosedaj je imelo naše obrtniško društvo le navadno krčmo. Z nakupom narodnega doma pa je zaprosilo od magistrata za dovoljenje za večjo restavracijo. Toda magistrat je odbil to prošnjo, češ, da v Barkovljah je že zadosti restavracij in da ne treba še jedne. No, mi vemo dobro, zakaj meni magistrat, da v Narodnem domu ne treba restavracije, ali store se potrebni koraki da na kompetentnem mestu nekoliko popravijo to menenje magistratovo. Najlepše pa je to, da je bila že leta sem vedno restavracija v isti hiši. A sedaj kar hkratu ni več potrebna. O ta gospoda na magistratu, tako radi nas imajo, a bi nas najraje kar pojedli.

Vpisovanja v šolo. Na državni realki se bode vršilo vpisovanje dne 13., 14. in 15. t. m. od 9. ure do poludne. Na državnem gimnaziju pa od 14. do 17.

Naš domači polk. Jutri v nedeljo ob 1/9 uri zjutraj vrne se iz letošnjih vaj v Trst naš domači polk štev. 97 kateri je bil dosedaj nastanjen v Pulju. In zopet bomo imeli v svoji sredi svoje domače fante, s katerimi se bomo zamogli pogovarjati in zabavati po domači stari navadi. Zatorej kličemo dragim rojakom: dobrodošli na domačih tleh!

Jutri bodo imeli narodno veselico na Opčinah in na Kontovelju. Program veselice na Kontovelju priobčujemo na drugem mestu. Jeden in drugi kraj sta važni postojanki za našo stvar. Zlasti na Opčinah delaje nasprotniki sedaj z vso silo, da bi zaustavili preporodilni in zdravi proces, ki se vrši sedaj tam gori. Zato trebajo vse podpore naši prvobornitvi tam gori. Nadejamo se torej, da se jutri lepo razdele naši mestni rodoljubi in da ne pozabijo na svojo rodoljubno dolžnost, kakor so to storili minole nedelje. Toda o tem drugi pot. Pomislite vendar, da naši bratje po okolici ne potrebujejo od nas le materialne podpore, ampak tudi moralne vspodbuje in tolažbe. Potrebujejo in zaslužijo tudi. Res je, krepko so se lotili narodnega dela naši okoličani, ali tudi najkrepkeja roka omahne lahko ravno o kritičnem trenutku, ker ne more zmagati dela brez podpore od drugod. Prosimo torej. Vemo, da zahtevamo mnogo žrtev od naših rodoljubov. Ali sedaj je menda — tako bi rekli — nastala kriza v naših odnošajih in ne more biti več daleč ura odločitve.

Pevsko društvo „Danica“ na Kontovelju vabi na veselico, katero priredi jutri dne 12. septembra 1897 na dvorišču g. Alojzija Gaština. Vspored: 1. Jenko: „Naprej“, godba. 2. S. Gregorič: „Velikonočna“, deklamacija. 3. I. pl. Zajc: „Zrinsko-Frankopanka“, godba. 4. A. A. Leban: „Slovenska deklica“, mešani zbor. 5. Fr. Majcen: „Spomladne rožice“, godba. 6. I. pl. Zajc: „Nočni stražari“, zbor. 7. B. Ipavec: „Mrak“, godba. 8. I. Laharnar: „Ženin kos“, šaljiivi mešani zbor. 9. Fr. Majcen: „Venec narodnih pesmi“, godba. 10. A. Hajdrih: „Sirota“, poluzbor se samospevom alta. 11. Fr. Majcen: „Sonce jarko“, godba. 12. Hr. Volarič: „Vesela družba“, mešani zbor se spremljevanjem godbe. 13. Flossmann: „Naše gospice“, godba. 14. B. Rogački: „Kateri bo“, vesela igra v dveh dejanjih. 15. Ples. Na veselici in plesu svira veteranska godba iz Trsta. Začetek veselice točno ob 5. uri popoldne, zvršetek plesa ob 4 zjutraj. Vstopnina: na veselico za osebo 20 nvč. sedež 10 nvč. k plesu za gospode 1 gld, gospodične 30 nvč. posamezni plesi 10 nvč. Na obilno udeležbi uljudno vabi odbor. V slučaju slabega vremena se veselica prenese na nedoločeni čas.

Prijateljski sestanek slovenskih ljubljanskih literatov, umetnikov in knjigotrožcev vršil se bode danes zvečer v „Nar. Domu“ v Ljubljani. Pristop ima vsak prijatelj lepe knjige in umetnosti. Dame so dobrodošle.

Ta sestanek je iz mnogih obzirov jako potreben, da se konečno združijo poklicani činitelji o ciljih slovenske literature in umetnosti in pa potih, katere jej je hoditi v dosego teh ciljev. Mi iz srca želimo najboljšega uspeha temu prijateljskemu sestanku ljubljanskih in pokrajinskih literatov, ter bomo v duhu žnjimi v krasnih prostorih ljubljanskega „Nar. Doma“.

Jako umesten predlog. Ravnateljstvo za javno dobrotvornost je stavilo c. kr. polic. ravnatelju na razpolago deset mest v delavnih prostorih za one mladoletne postopače, ki so v Trstu v nemalo nadlego. To je zares jeden najumestnejših predlogov, le škoda, da se nanaša na samo deset postopačev, ki se klatijo po ulicah tržaškega mesta.

Cirkus Henry. Iz Ljubljane je došel v Trst velezanimivi cirkus Henry, kateri se svojim nastopom zbuja povsodi največje zanimanje, kjer koli nastopa. Tudi v Ljubljani je obiskovalo občinstvo prav pridno zares umetne predstave Henryjeve. Cirkus se nahaja v gledališču „Politeama Rossetti“. Cene so: I. prostor 50 nvč., II. 30, III. 20 nvč. Vojaki pod šaržo plačajo 15 nvč.

Carasko potovanje na francosko pobrezje. Neko pariško poročilo potrjuje vest, da se podasta car in carica tekom zime na ladiji „Aleksandrija“ na francosko rivijero. To potovanje pa ne bode imelo oficijelnega značaja.

Smrt angleškega pomorščaka. Takoj po prihodu angleškega brodovja v naše pristanišče so morali prenesti nekega pomorščaka v bolnišnico, kjer je sedaj umrl. Včeraj dopoldne je bil pogreb.

Življenje je rešil predvčerašnjem o polnoči štirim osebam vodja parnika „Egle“ g. Bonomo. Ko je parnik plul iz Trsta k sv. Roku, se je h krati čulo blizu Škedenja klicanje na morju. Parnik je plul za klicem in Bonomo je videl prekucnen čoln, ob katerega so se krčevito držali in kričali štirje ljudje. Mej temi je bil tudi ravnatelj plavžev, Moretti. Vsi štirje so se rešili. — Kdor ne zna voziti po morju, pa naj ostane doma.

Nagla smrt. 60letnega delavca Janeza Mazigo v oljni tovarni na Vrdeli je včeraj popoldne ob 5. uri zadela kap in je takoj umrl.

Izpred sodišča. V sredo sta bila na obtožni klopi tukajšnjega deželnega sodišča 22letni Ivan Peca iz Dekani in Anton Zuljan iz Škofije. Zatožena sta bila javnega nasilstva, storjenega s tem, da sta hotela siliti ljudi, naj kriče „Živio“. No, sodišče se ni moglo osvedočiti o njihju krivdi in je Peco popolnoma rešilo obtožbe, Zuljan pa je dobil le 24 ur zapore.

Izidor Jenko iz Trsta, pristojen v Wolfsberg na Koroško, je pa dobil 8 mesecev ječe radi javnega nasilstva, ker se je zoperstavljal stražaru.

15letni Karl Vecchiet iz Trsta je dobil 1 mesec zapore — ozirom na mnoge olajševalne okoliščine — radi zločina po §. 128 kaz. zak. (grdi čini proti pravosti). Ta razprava se je vršila za zaprtimi vratmi.

Umrljivost v Trstu. O nedelje 29. avg. pa do sobote 4. sept. je umrlo 32 možkih, 31 ženskih, skupaj 63 oseb. Lani jih je umrlo isti teden 101. Od teh je bilo 19 starih po jedno leto, 8 po 5 let, 10 po 20 let, 3 po 30 let, 8 po 40 let, 7 po 60 let, 5 po 80 let in 3 po čez 80 let. Povprečna umrljivost tega tedna je — [20 od] tisoč. Kakor uzroki smrti so po največ jetika (9) sapne bolezni (4) enteritis 4 mej 63. Pretekli teden je umrlo na kozah 0, na ospicah 0, šarlah 1, difteritis 1, oslovskem kašlju 0, trebušnem tifusu 1.

Hrvatsko pripomočno društvo u Beču razpisuje natječaj za nekoliko brezplačnih stanova i novčanih podpora u školskoj godini 1897/8, namienjenih hrvatskim djakom, koji kane polaziti velike škole u Beču Molbenice valja, da se pošlju na društvenu adresu: VIII. Piaristengasse 43. najkasnije do 10. listopada o. g., a treba da su podkripljene: 1) krstnim listom, 2) svjedočbom siromaštva i 3) svjedočbom o izpitu zrelosti ili svjedočbom o dvih kolokvijih iz prošloga poljeća.

U Beču, dne 31. kolovoza 1897.

Predsjednik
Marko Juraj Juhn,
veleposjednik.

Tajnik
Špiro Perušić,
cand. iur.

Za družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani so od 14. avgusta poslali: Gosp. geometer Prešern iz sv. Križa 1 gld. — Neimenovani pogrebec v Borovnici 2 gld. 50 nvč. — Gospod. dr. Vladimir Žitek, advokat v Novem Mestu, imenom omizja pri št. v Kandiji namesto venca na krsto rajnega g. prof. Vidmarja 6 gld. — Po č. g. Martinu Medvedu, kapelanu v Slov. Bistrici, svoto 20 gld. 30 nvč., nabrano na novi maši č. g. Antona Jerovška. — Po č. g. Jakobu Menhartu, kapelanu v Ormožu, 4 gld. 95 nvč., nabrane na novi maši č. g. Franca Tropa v Ormožu in 6 gld. 31 nvč., nabrane ob priliki veselega sestanka ormoškega gasilnega društva pri g. Kandriču na Leti. — Po č. g. novomašniku Mat. Zemljiču 108 gld. 50 kr. kakor dar mariborskih bogoslovcev, zložen v pretečenem šolskem letu pod geslom: „Sveta Ciril in Metod, verni otmita naš rod!“ — Po č. g. J. Menhartu od vesele družbe v Litmerku 1 gld. 40 nvč. — Po gld. Almi Erhovnic, učiteljski kandidatinji v Ribnici, med prijatelji tamburaškega zbora nabrani znesek 7 gld. — Iz nabiralnika g. Amalije Krajčeve p. d. Matjaževe v Grahovem 7 gld. 15 1/2 nvč. — G. Adolfinu Spilar iz št. Petra na Krasu 1 gld. kot izgubljeno stavo. — G. Marija Muba iz Lokve na Krasu 100 gld. pokroviteljnine „lokevske rodoljubov“. — Šmartinski otroci 6 gld. 76 nvč. — Vipavska podružnica 18 gld. — Č. g. Alojzij Vebrič, kapelan v Štancu na Štajarskem, 5 gld. — Č. g. Avg. Skočir, kurat v dež. bolnici v Gradcu, 5 gld. za mesec september. — Iz nabiralnika g. E. Jegliča na Selu pri Lescah 3 gld. 14 nvč. — Iz nabiralnika v gostilni „pri pošti“ v št. Juriju ob Taboru 4 gld. — Bog plačaj vsem darovalcem rodoljubno požrtvovalnost!

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda

Dvestoletnica vojne pri Zenti Ravno danes je 200 let, ko je dne 11. sept. 1897, premagal Turke pri Zenti princ Evgen Savojski. (Zenta je mesto ob Tisi na Ogerskem in je bilo jako dobro zavarovano s krepkim obzidjem). Princ Savojski je po tej zmagi podil Turke notri v Bosne do Sarajeva. O bivanju Evgenove vojske v Serajevu je malo znano, le to se ve, da se mu je Serajevo postavilo krepko v bran in da je bilo potem, ko se je moralo udati, pokončano z ognjem. Pri Zenti so bili Turki od Evgenove vojske hudo tepeni in poginili v valove reke Tise, kjer so potonili; bila je najlepša zmaga nad Turki v vsem 17najstem stoletju: 20.000 Turkov je padlo, 10.000 pa jih je utonilo v Tisi. Paše anatolski in bosenski in Aga Janičarjev bili so med mrtvimi. Plen je bil jako bogat. Cesarski pa so imeli samo 400 mož mrtvih in okolo 1600 ranjenih. — V spomin na to zmago se je krstila tudi največa torpedovka, katera se je nedavno temu v Pulju spustila v morje na ime „Zenta“. To se je zgodilo na posebno željo cesarja samega, ki je želel na ta način proslaviti spomin velikega avstrijskega vojskovodje. V kratkem se postavi princu tudi velik spomenik. Model iz gipsa je krasno izdelal kipar Josip Rona in je našel najboljšo priznanje od dunajskega umetnika Zumbuscha. Spomenik bode 12 metrov visok in bede stal 138.000 gld. Dasi pa spomenik še ni gotov, vendar slavi mesto Zenta danes na sijajen način dvestoletnico te velike zmage nad Turki.

